

# بررسی ویژگیهای شکلی، فضایی و معنایی حیاط مرکزی در خانه های سنتی و کوهستانی (نمونه موردی: شهر سنندج)

پرویز اصلانی<sup>1\*</sup>

1\* دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی معماری و مدرس دانشگاه شهید یزدان پناه سنندج

آدرس پست الکترونیکی نویسنده: Aslani.Parviz1988@yahoo.com

## چکیده

معماری سنتی هر منطقه بازنمودی از زمینه های اجتماعی، فرهنگی، اقلیمی و ... آن منطقه است. در این میان حیاط های مرکزی به عنوان فضایی از معماری ایرانی مطرح می شوند که دارای مفهومی و عملکردی بوده، لذا شناخت ساختار آنها می تواند به پتانسیلی ارزشمند برای طراحی آتی معماران و شهرسازان مبدل گردد. این نوشتار بر آن است چگونگی تاثیر عوامل کالبدی-فضایی در شکل دهی به فضای باز خانه های اقلیم سرد و کوهستانی را مورد بررسی قرار دهد. پژوهش حاضر با استفاده از روش تحلیلی-توصیفی؛ از یک سو زمینه های شکل گیری عناصر کالبدی-فضایی را به عنوان متغیرهای مستقل، و از سوی دیگر انواع فضاهای باز را به عنوان متغیرهای وابسته مورد بررسی قرار داده است. که جهت دستیابی به آن روش گردآوری اطلاعات به صورت میدانی و کتابخانه ای بوده است. و در نهایت نوعی دسته بندی جامع از دو بعد شکلی، فضایی و اقلیمی با توجه به فضاهای باز اقلیم سرد و کوهستانی شهر سنندج ارائه گردیده است.

**کلمات کلیدی:** حیاط مرکزی، ساختار کالبدی-فضایی، خانه تاریخی، اقلیم سرد و کوهستانی، شهر سنندج

## 1-مقدمه

حیاط مرکزی در شرایط سخت محیطی و اقلیمی، محدوده ای امن تعریف می کند و باعث آرامش و امنیت ساکنین می شود و افراد ساکن در خانه هایی با حیاط مرکزی در محیط های ناسازگار، در میان فضای باز مرکزی و محدود که با آب و باغچه و درختان ترکیب شده، احساس سرزندگی می کنند و این حیاط ها با توجه به اقلیم با هم فرق خواهند داشت. (سلطان زاده پرمهر، 1392: 4) عبدالحسینی در مقاله ای تحت عنوان سازگار کردن طراحی خانه های مسکونی ایرانی با فرهنگ و اقلیم بومی اشاره به این دارد که: حیاط به عنوان اصلی ترین فضای باز، همزیستی با طبیعت را نمایندگی می کند. حیاط در خانه های تاریخی، میکرو اقلیم و بهشت کوچک خانه است. در خانه های تاریخی-